29.03.2022

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan lausunto liittyen kansalaisaloitteeseen KAA 5/2021 vp sekä lakialoitteeseen LA 12/2019 vp

HEL 2022-004107 T 03 00 00

Eduskunnan lakivaliokunta on 18.3.2022 lähetetyssä sähköpostissa pyytänyt Helsingin kaupungin asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa

Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtaja antaa seuraavan lausunnon liittyen kansalaisaloitteeseen KAA 5/2021 vp sekä lakialoitteeseen LA 12/2019 vp:

Kansalaisaloitteessa kouluväkivalta tulisi lisätä rikoslakiin. Lakialoitteessa esitetään muutettavaksi rikoslain 21 lukua niin, että kyseiseen lukuun tulisi uusi pykälä liittyen koulukiusaamiseen.

Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala pitää kaikkeen koulukiusaamiseen sekä kouluissa ja oppilaitoksissa ilmenevään väkivaltaan liittyvää keskustelua erittäin tärkeänä ja tarpeellisena. Kenenkään yksittäisen oppilaan tai opiskelijan kokemusta asiasta ei voi jättää huomiotta tai vähätellä. Aasiaan liittyvät kansalaisaloitteet tai lakialoitteet muistuttavat siitä, että asiassa on edelleen tehtävää.

Kuten lakialoitteessakin todetaan koulukiusaaminen voi täyttää jo tällä hetkellä erilaisten rikosten tunnusmerkit kuten laiton uhkaus, kiristys, vapaudenriisto, kunnianloukkaus, pakottaminen ja pahoinpitely. Edelleen rikosvastuuikäraja Suomessa on 15 vuotta eli vain sen iän täyttäneet voidaan tuomita rikoksesta rangaistukseen.

Koulukiusaamiseen puuttumista on koko ajan aktiivisesti kehitetty niin lainsäädännön kuin käytännön toimipiteidenkin osalta. Viimeisimpänä koulutusta koskevaan lainsäädäntöön on tehty useita muutoksia, jotka tulevat voimaan 1.8.2022. Esimerkiksi oppilaita ja opiskelijoita koskeva kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat jatkossa kurinpitotoimia ja koulutusta koskeviin lakeihin sisältyvä säännös kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireillä oloon ja tuomioistuimen ratkaisuun

on kumottu. Näin muutoksilla vältytään jatkossa mahdollisilta kaksoisrangaistuksilta ja kouluilla ja oppilaitoksilla on oikeus tehdä kurinpidollisia toimia rikosoikeudellisten seuraamusten lisäksi jo ennen mahdollisia rikosoikeudellisia seuraamuksia. Edelleen perusopetuksessa turvaamistoimena oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan jatkossa evätä myös jäljellä olevan työpäivän lisäksi seuraavaksi työpäiväksi. Myös ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin on lisätty opettajan ja rehtorin velvollisuus ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Uudet lakimuutoksen pohjaavat vuonna 2014 voimaan tulleisiin lakimuutoksiin (1267/2013), joilla lisättiin uusia keinoja puuttua kiusaamiseen ja häiritsevään käyttäytymiseen.

Uusia ja aikaisempia lainsäädännön toimienpiteiden vaikutuksia tulee seurata. Lisäksi koulutuksen järjestäjien tulee seurata, että kouluissa ja oppilaitoksissa todella käytetään aktiivisesti niiden toimivaltaan kuuluvia kurinpito- ja turvaamistoimia ja esim. väkivaltatilanteissa tehdään lastensuojelulain velvoittamat ilmoituksen lastensuojeluun ja poliisille. Perusopetuslain mukaiset kurinpito- ja turvaamistoimet eivät ole, kuten eivätkä muutkaan koulutusta koskevassa lainsäädännössä säädetyt toimet, sidottu mihinkään tiettyyn ikään toisin kuin rikoslaissa. Se, että rikoslakiin lisättäisiin uusi erityinen säännös koulukiusaamiseen liittyen, ei välttämättä lisää jo nyt eri lainsäännön mahdollistamien keinojen käyttöä. Uuden lainsäädännön sijaan tulisi varmistaa jo näiden olemassa olevien keinojen käyttö myös rikoslain.

Opiskeluhuollolla on tärkeä rooli kiusaamisen, väkivallan ja syrjinnän ehkäisemisessä ja mahdollisten tilanteiden selvittämisessä. Työssä korostuvat ennaltaehkäisevät toimenpiteet kuten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen ja ryhmien positiivisen vuorovaikutuksen tukeminen. Itse kiusaamistilanteiden selvittelyyn on myös kehitetty toimivia menetelmiä kuten KiVa koulu ja K-0 toiminta. Psykologit ja kuraattorit pohtivat tilanteita kiusaajien kanssa ja tukevat kiusatuksi joutuneiden hyvinvointia. He ovat usein myös linkkinä lastensuojelun tai poliisin toimijoihin. Yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä mietitään yhdessä koulun hyvinvoinnin ja turvallisuuden rakenteita. Kiusaamistilanteiden selvittelyyn tarvitaan eri toimijoiden saumatonta yhteistyötä, joten pelkät rikosilmoitusten tekemiseen ohjaavat mallit eivät poista ongelman juurisyitä. Myös kurinpitotilanteissa oppilaalla/opiskelijalla on oikeus opiskeluhuollon palveluihin.

Kasvatuksen- ja koulutuksen toimialalla nähdään erityisen tärkeänä koulukiusaamiseen liittyvien syiden selvittäminen ja kaikki mahdolliset siihen liittyvät ennaltaehkäisevät toimenpiteet. Näihin liittyviin resurs-

seihin panostaminen niin koulutuksen järjestäjille, sosiaali- ja terveydenhuoltoon kuin poliisille edellyttää riittävää rahoitusta.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ei näe tässä vaiheessa tarkoituksenmukaisena lisätä rikoslakiin uutta säännöstä koulukiusaamisesta vaan nykyisiä keinoja tulee käyttää systemaattisemmin ja niiden vaikuttavuutta tulee ensin seurata.

Lisätiedot

Anu Kangaste, johtava lakimies, puhelin: 310 87180
anu.kangaste(a)hel.fi
Vesa Nevalainen, oppilaiden hyvinvointipäällikkö, puhelin: 310 86214
vesa.nevalainen(a)hel.fi
Riina Ståhlberg, opiskelijahuollon päällikkö, puhelin: 310 26018
riina.stahlberg(a)hel.fi

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtajan sijainen

29.03.2022

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja

Outi Salo
toimialajohtajan sijainen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Postiosoite
PL 51300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kasvatusjakoulutus@hel.fi

Käyntiosoite
Töysänkatu 2 D
Helsinki 51
www.hel.fi/kasvatusjakoulutus

Puhelin
+358 9 310 8600
Faksi

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI2922661800003009
Alv.nro
FI02012566